

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Красимира Борисова Друмева

относно дисертационен труд

за присъждане на образователна и научна степен “доктор”,

научна област 8. Изкуства,

професионално направление 8.2. Изобразително изкуство

дисертационен труд на тема

**„Визуалната обвързаност между класически и експериментални
изобразителни техники в европейската калиграфия от края на ХХ и
началото на ХХІ век.“**

докторант Жаклина Иванова Жекова

научен ръководител проф. д-р Кристина Борисова

НАЦИОНАЛНА ХУДОЖЕСТВЕНА АКАДЕМИЯ

Факултет за изящни изкуства

Катедра „Плакат и визуална комуникация“

Изкуството на калиграфията датира от дълбока древност. То отразява епохи, култури и стилове. Основният стремеж на майсторите на „перото“ (четката) е да пресъздадат естетиката на времето и вълнуваща визуализация на съдържанието. В изписването на текст се търси постигането на четимост и бърза разпознаваемост на буквения знак, но с развитието на изкуството все повече се акцентира върху естетическото и емоционално възприемане, като самостоятелна художествена творба. Тази тенденция трансформира трактовката на това изкуство и е повод за множество дискусии в артистичните среди. Въпреки множеството творчески проблеми, които вълнуват артистите, калиграфията рядко е обект на изследване в теоретични трудове. Повечето от наличната литература е от чужди автори, с акцент върху спецификите на латинската азбука на определена национална традиция. В този аспект настоящата разработка е особено ценна за творческите и научни среди, защото освен теоретичната изследователска насоченост предоставя специфичната гледна точка на практикуващ калиграф.

Дисертационния труд „Визуалната обвързаност между класически и експериментални изобразителни техники в европейската калиграфия от края на ХХ и началото на ХХІ век“ е посветен на изследването на калиграфията, като носител на послания и емоция, върху нейните естетически и художествени проблеми. Изследването е структурирано в четири глави, очертаващи конкретна поэтапна схема на разискваната проблематика, въз основа на която докторантът логично и последователно защитава застъпената от него теза. В детайли е разгледана конструкцията на буквата, трансформирането ѝ съобразно инструмента и повърхността за писане. Разглежда съществуването на буквата като артефакт, като самостоятелно произведение на изкуството, еманципирана от представата за нейната декоративна функция.

Предмет на проучването е визуалната обвързаност между класически и експериментални изобразителни техники във връзка с развитието на европейската калиграфия. За целите на изследването подробно са анализирани ключови исторически примери от развитието на калиграфията, и съвременните тенденции и иновативни подходи в изобразителните техники. Авторът в дълбочина проследява взаимовръзките между творец и инструмент за писане, синтезира откритията на конкретни автори, техните произведения и отражението им в художествен аспект. В процеса на натрупване на емпиричен материал се констатира, че проблематиката на избраната тема има пресечни зони с други науки, което налага да бъде разширено полето на проучване в областта на психологията. Теоретичното проучване е подкрепено с практическа апробация на направените анализи и заключения, чрез анализирането на творчеството на емблематични дизайнери.

Силно съм впечатлена от ерудицията и прозорливостта на разсъжденията на докторантката. Тя базира своите проучвания върху авторитетни научни трудове. Събраната богата библиография и позоваването на нейните разсъждения върху работата на респектиращи с постиженията си автори е показател за нейната висока компетентност в областта на предмета и обекта на настоящия дисертационен труд. Тя се уповава на значителния принос на проф. Васил Йончев относно шрифта и графичния дизайн. Често цитира емблематичните за всеки дизайнер негови монографии, където се проследява процесът на създаването и трансформацията на буквата. Други изключително ценни и полезни проучвания, които са използвани в дисертацията са книгите на Дейвид

Харис "Изкуството на калиграфията" и " Библията на калиграфа". Особено фундаментално е и едно от проучванията на Анатолий Кудрявцев, професор в Националния институт по дизайн в Москва, озаглавено „Шрифт. История, теория, практика”. Докторант Жекова полага своите теоретични и практически разработки върху тези изследвания, като надгражда постигнатото със свой научен принос, концентрира и адаптира вече установени заключения към практиката на калиграфията.

Основната част на изследването е посветено на различните способности за изписване на графемите: на спонтанно – артистични букви, чрез системни упражнения и усвояване на писмени стилове, чрез импровизация. Авторът е персонално запленил от тази практика, поради експресивността и уникалният рисунок на техниката, която не допуска допълнително коригиране или дорисуване. Тази част от проучването синтезира многообразието от изразни средства на калиграфията, нейната удивителна способност да изрази душевността, поривите на въображението и дълбоки концепти с лаконичността на характерния си изказ. Буквите се превръщат в персонажи, главни действащи лица в динамична комуникация с публиката.

Обект на настоящото изследване са техники, инструменти, материали и изразни средства на калиграфията. Проследен е пътят на развитие на техниките, темите и обогатяването на видовете материали, които се използват при изпълнението на калиграфските произведения. Авторът с убедителна яснота проследява промените, които настъпват във всеки един от гореспоменатите аспекти рефлектират върху визуалната същност на произведенията.

Смятам, че докторант Жаклина Жекова убедително апробира всички теоретични обосновки, които формулира в научното изследване. Мога да открия, като важен принос стремежът на автора да интегрира актуални подходи на интерпретиране на калиграфията към традиционните изобразителни средства, чрез споделяне на личен практически опит и съпоставянето му с творческата дейност на съвременни художници.

В приложение са представени интервюта, взети от съвременни калиграфи, използващи експериментални техники в творчеството си. Авторите са подбрани изключително адекватно с цел да се приведат доказателства в контекста на проблематиката, която изследва докторантът. Особено любопитни за мен са различните индивидуалните подходи, визуални характеристики и пластичен език на всеки от творците. Много

прецизно и ясно са формулирани актуални въпроси, които са обвързани с творческия процес, с цел да се проследи пътя от идеята до завършеното произведение. Изведени са основни алгоритми, представящи систематично изграждането на формата на буквата и цялостния образ на една калиграфска композиция.

Формулировката и достоверността на изведените приноси отговарят критериите за научност и иновативност. Авторът аргументирано дефинира пет приноса, като най-съществени мога да открие синтезирането на актуален поглед и методологически инструментариум за задълбочен анализ и оценка на съвременни калиграфски изобразителни подходи. Въз основа на солидна теоретична обосновка са дефинирани важни способности за въздействие над зрителя. Всички те са третираны през призмата на творческото и асоциативно мислене, логиката и емоционалния свят на личността, както на зрителя, така и на самият автор.

В средата на интензивна и пренаситена визуална комуникация естетическите стойности не са приоритет. Графичната култура в цялост е на ниско ниво, а интересът е голям. В този аспект настоящото изследване е прекрасен пътеводител в дебрите на изкуството на буквите. Обобщени са системи за структуриране на многообразието от конструктивни и композиционни специфики на калиграфията, като носител на послание и художествено произведение. Изведеният анализ на откритията на конкретни автори, техните произведения и отражението им в художествен аспект е в помощ на всеки дръзнал да се потопи в дълбочина в дебрите на калиграфията.

В последната част на съдържанието с убедителна яснота са дефинирани заключения, които обобщават твърдението, че калиграфското произведение е единна естетическа цялост, пълноценна художествена творба с безспорна естетическа стойност. Изследваните изобразителни калиграфски подходи осмислят по специфичен начин взаимодействието между художествения обект и възприемащия го зрител. В резултат на настоящото проучване се доказва актуалната необходимост от развитието и утвърждаването на подобни форми на изразяване, способни да формират съвременни тенденции в областта на визуалната култура.

Сред публикуваните научни разработки на български език не съществува толкова цялостен и подробен труд. Оригиналността в мисленето и изказа на докторантът са неоспорими. Тя формулира своите изводи на

базата на задълбочени проучвания, като демонстрира иновативно научно мислене. Представя своите идеи по достъпен и аналитичен академичен език, умело борави с понятийния апарат.

Без да омаловажавам качествата на научния труд в неговата цялост, ще си позволя една забележка относно първата част от текста. Структурно е необходимо историческият преглед, да се обвърже по-конкретно с анализ на еволюцията на буквения знак, а именно конкретни трансформации и рефлексии, които имат отношение към развитието на калиграфията.

В обобщение мога да заявя, че качеството на дисертационният труд е на високо академично ниво. Съдържанието е добре структурирано и развитието на темата е ясно изразено. Изследването е изградено върху последователна и адекватна на поставените цели и задачи методика. Оценявам високо постигнатите резултати и направените заключения.

Смятам, че предоставеният дисертационен труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват принос за науката и практиката. Докторант Жаклина Жекова притежава задълбочени теоретични знания и професионално практически умения по научната специалност, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради всички тези причини считам, че представеният дисертационен труд напълно отговаря на изискванията на Закона за РАСРБ и му давам обща положителна оценка.

Предлагам на докторант Жаклина Иванова Жекова да бъде присъдена образователната и научна степен "доктор".

18.05.2023 г.

В.Търново

Доц. д-р Друмева